

tických míst na komunikacích, vhodným výběrem a koncentrací materiálu.

Vcelku ochranné vlastnosti lesních a horských prostorů převyšují jejich negativní vlastnosti, zvláště u nízkých vzdušných a pozemních výbuchů. Ničivé účinky

se vyznačují kontrastností. Hranice mezi ničivými a chráněnými prostory jsou dány konfigurací terénu a nelze proto na horský terén uplatnit některé ustanovení předpisu Vševojsk-51-1, jak se o to pokouší autor.

Použití dělostřelectva tankové divize druhého sledu armády

(VM č. 1/63)

Podplukovník Josef Bláha

Pplk. Václav Kynčl, mjr. Josef Velen a kpt. Vladimír Svoboda rozebírají důležitou tematiku o dělostřelectvém zabezpečení tankové divize druhého sledu armády, a tankové divize zálohy frontu. V práci je dosti podrobně rozebírána na podkladě zkušeností ze cvičení řada problémů souvisejících především s úkoly dělostřelectva tankové divize. Jen okrajově jsou rozebírány úkoly a bojové použití oddílů vojskových raket, který je hlavním palčivým prostředkem divize. K hlubšímu pochopení a všestrannějšímu posouzení se chce vyjádřit k některým názorům autorů, které jsou často příliš jednoznačné a ne vždy správné.

Tak již při rozdělování organického a přiděleného dělostřelectva autoři počítají jen s dvěma tankovými pluky v prvním sledu a každému z nich přidělují po dvou bateriích organického dělostřelectva oddílů. Tyto přidělené prostředky ponechávají u tankového pluku trvale a berou mu je jen v případě, kdy po atomových úderech není schopen boje a je zachována bojeschopnost baterií. Podle jejich zkušeností ze cvičení je výhodné, neměnit uskupení dělostřelectva, vyjma předání oddílů DDS druhosledovému pluku při jeho zasazení. Domnívám se, že toto rovnocenné a neměnné posilování tankových pluků plně neodpovídá možným různorodým a různě důležitým úkolům prvosledových pluků. Také není správné počítat jen vždy se dvěma tankovými pluky

v prvním sledu, opomíjet možné použití motostřeleckého pluku a plánovat vždy s dvěma posilovými dělostřeleckými oddíly. Rovněž není správný macešský přístup k motostřeleckému pluku, který podle názoru autora nemá být zpravidla posilován. To může podstatně ztížit plnění důležitých úkolů motostřeleckým plukem, který může být při zasazení i v prvním sledu divize. Při navrhovaném šablonovitěm rozdělení dělostřeleckého oddílu je v podstatě vyřazován ze své činnosti štáb dělostřeleckého oddílu, neboť se dělí na dvě části a podle autorů má za úkol: „Přirozeně, že roli velitele oddílu ani jeho zástupce nelze při tom chápat jako zesílení štábu tankového pluku, nýbrž jako hodnotný součinnostní orgán, který svými zkušenostmi a návrhy může být platnou silou při rozhodování velitele pluku, soustavným informováním v síti velitele dělostřelectva divize může pomoci i při rozhodování a řešení situací na stupni divize“. I když nepodceňuji význam součinnosti a soustavně informovanosti, přece jenom se mně zdá, že velitel oddílu se všemi svými velitelskými orgány není v daném případě dobře využitý a jeho úkol podmíněného součinnostního orgánu mu znemožňuje plnění jeho hlavního úkolu — tj. řízení palby. Z tohoto hlediska je třeba také posuzovat navrhované rádiové spojení rozděleného oddílu tankové divize. Zdá se tedy mnohem výhodnější nepřidělovat oběma prvosledovým plukům po dvou bate-

řích, nýbrž volit nejrůznější varianty v soulase s úkoly pluků, s možností jejich podpory DDS a štáb oddílů využívat jako celek. Tak například pluku na podružném směru přidělit před zasazením jen jednu děl. baterii a druhý pluk podporovat hlavními silami děl. oddílů pod velením velitele oddílů. Tato varianta má své přednosti i při organizaci dělostřeleckého průzkumu. Jinak se zdá účelnější, začlenit dvě dělostřelecké baterie do organických počtů tankových pluků a dělostřelecký oddíl zrušit. To by bylo přirozené neúčelné. V dané situaci, kdy autoři počítají, že tanková divize bude zasazována v pásmu o šířce 15 — 20 km a v průběhu útočné operace se toto pásmo má rozšířit až na 30 km i více je účelné počítat s větší decentralizací dělostřelectva, popřípadě i se zrušením DDS a s větším posílením prvosledových pluků. V řešení navrhovaném autory by byl štáb dělostřeleckého oddílů dlouhodobě nevyužitý. O této skutečnosti se zmiňují proto, že právě charakter bojové činnosti tankové divize v operační hloubce vyžaduje, aby dělostřelectvo mělo nejvýhodnější podmínky pro včasné plnění náročných úkolů.

Dále je v článku uváděno, že **úkolem tankové divize bude dlouhý přesun**. Ten má být uskutečněn ve dvou variantách. Buď **do místa velké zastávky** se znalostí dalšího úkolu, nebo do tohoto místa (popř. dalšího místa soustředění), **bez znalosti úkolu**. Podle mého názoru bude přesun tankové divize druhého sledu armády bez znalosti plánovaného úkolu výjimkou. Je přirozené, že to bude úkol plánovaný podle několika možných variant, ale vždy s ním velitel divize bude aspoň v hlavních rysech seznámen.

Podle předvídaného úkolu bude velitel tankové divize volit pochodovou sestavu, předem vydá své rozhodnutí, které přirozeně upřesní podle konkrétní situace. Počítat s tím, že by tanková divize uskutečnila plánování v prostoru velké zastávky bez předchozí znalosti úkolu bude jistě případem zcela výjimečným. I když autoři podrobněji nerozvádějí pojem „dlouhý přesun“, přesto se zdá, že by velká zastávka byla příliš krátká pro provedení všech potřebných opatření před zasazením tankové divize. Je to příliš krátká doba jak pro rozhodnutí, tak i pro doplnění materiálu, ošetření techniky a v neposlední řadě i pro nejnnutnější odpočinek osob, zejména po dlouhém přesunu, o němž se autoři zmiňují.

V článku je na jedné straně kladen po-

žadavek během dlouhé zastávky plánovat zasazení tankové divize a současně se vyžaduje „Čelní odřad a dělostřelectvo musí mít náskok před hlavními silami až dvě a půl hodiny“. Zdá se, že autoři použili nesprávně pojmu velká zastávka, která, jak je všeobecně známo, se určuje na začátku druhé poloviny celodenního pochodového výkonu v trvání 2 až 4 hodin. Ještě obtížnější a ve velké časové tísní by plnily úkoly průzkumné dělostřelecké jednotky pro zjištění cílů, které se mají rozvinout alespoň 2,5 až 3 hodiny před časem „C“. Z uvedených rozporů vyplývá, že tanková divize ve druhém sledu musí znát svůj úkol předem a že jí nestačí pro rozhodnutí a pro všestranné zabezpečení po dlouhém přesunu délka pobytu při velké zastávce.

Zvláštní pozornost zasluhuje požadavek uvedený v článku, aby **dělostřelectvo tankové divize zaujalo palebná postavení až dvě a půl hodiny před příchodem hlavních sil divize**. První **přepad k umlčení nepřátelských baterií** a protiletadlových prostředků **má být zahajován především DDS** chemickým střelivem typu R-35 asi v **C-90 minut**. Domnívám se, že palbu chtějí zahájit autoři příliš předčasně a tím dávají nepříteli podklady o připravovaném zasazení naší tankové divize a tím přirozeně i možnost provést včas mohutnou protipřípravu s použitím jaderné munice a způsobit naší divizi vysoké ztráty ještě před zasazením. Tankovou divizi budeme často rozvíjet s využitím noci a zejména v tomto případě autoři navrhované dělostřelecké zabezpečení s předčasným zahájením palby by bylo neúnosné, neboť se tím zbavujeme důležitého činitele — překvapení. Podle článku má být další dělostřelecký protibaterijní přepad proveden asi v **C — 40** a konečně v době **C — 12 až C — 2** má být uskutečněn desetiminutový (osmiminutový) popřípadě i kratší přepad prvního postavení nepřítelů a na ty odpory, které nebyly zničeny atomovým úderem. Spotřeba střeliva nemá překročit 0,3 pp. u dělostřeleckých baterií a 2 salvy u raketometů. I s tímto dělostřeleckým zabezpečením, bez pomoci sousedů i v daných snížených počtech bude prý dělostřelectvo tankové divize s to splnit úkoly. Domnívám se, že by bylo jednodušší a také účelnější úkoly dělostřeleckého zabezpečení zasazení tankové divize řešit především s plným využitím palby sousedů, zejména k protibaterijní činnosti. Prvosledové útvary k tomu budou mít nesporně mnohem výhodnější podmínky a také pak nemůže dojít k zbytečnému

předčasněmu prozrazení zasazení tankové divize. Pak také nebude potřeba rozvinovat dělostřelecké divize až 3 hodiny před časem „Č“ a využít je především k zničení protitankových prostředků a odporu před čarou zasazení v rámci mohutného palebného přepadu. Jeho délku je třeba určovat případ od případu podle konkrétních podmínek.

Podle článku je možné při dokonalé organizaci doplnit baterie eventuálně i tanky na čáře zasazení střelivem a uvolnit tak částečně vozidla divizních skladů pro další odběr. Škoda, že možnost této dokonalé organizace není v článku podrobněji rozebrána, neboť jinak si lze jen obtížně představit, jak bude možné uvolnit vozidla divizních skladů doplňováním přímo na čáře rozvinutí, kde bude bojová činnost charakterizována rozhodným a energickým postupem vpřed s cílem maximálně využít účinků palebné přípravy zejména účinků jaderných úderů.

Autoři řeší tedy otázky dělostřeleckého zabezpečení zasazení tankové divize bez součinnosti s prvosledovými svazky. O tom také svědčí jimi navrhovaná organizace dělostřeleckého průzkumu. Tak dělostřelecké průzkumné skupiny, které mají působit v hloubce obrany nepřítele, se mají začlenit do průzkumných oddílů (skupin) divize nebo za ně, budou-li působit samostatně. Průzkumné prostředky pro zjišťování cílů se mají rozvinout 2,5 až 3 hodiny před časem „Č“. Nikde se tedy autoři ani nezmiňují o tom, jak lze využít zpráv od svazků prvního sledu, kdo a kdy s nimi naváže součinnost, a čím se budou předávat zprávy apod. Rovněž by se zdálo výhodnější nezačleňovat průzkumné dělostřelecké prostředky až do pochodové sestavy průzkumných skupin, ale vyslat je předem na plánovanou čáru zasazení a tam plnit úkoly především v součinnosti s průzkumnými orgány prvosledových svazků, které budou mít mnohem přesnější a úplnější podklady o nepříteli.

Velmi jednoduše je v článku vyřešena otázka ničení ZHN nepřítele. To vyplývá z doslovného textu: „...objevení podobného cíle (miněno ZHN) musí rychle proniknout k veliteli divize, který má rozhodnout, jak jej zničit, není ani tankový pluk posílený dělostřelctvem (2 baterie) bez možnosti. Naopak vhodnou součinností lze velmi dobře tento úkol řešit. Určí-li velitel pluku tankovou jednotku k rychlému proniknutí a zničení zjištěné ZHN, pak tento úkol, v součinnosti s palbou třeba

jedné baterie, je reálný. Vždyť na stupni pluk může jít o vzdálenost do 10 km od vlastní sestavy. Zdolání této vzdálenosti nemůže trvat více než 30 minut, takže stačí provést baterii 122 mm H jeden palebný přepad a palebné střežení na ZHN do příjezdu tankové jednotky. Tím úkol do 45 minut od zjištění cíle může být reálně dělostřeleckou palbou v součinnosti s manévrem tanků splněn.“ Zdá se tedy, že problém ničení nepřátelských ZHN je vyřešen a plně zabezpečen. Přesto je nutné uvážit, že při vzdálenosti nepřátelských ZHN do 10 km od linie fronty, bude možné k umlčování použít baterie 122 mm H s maximálním dostřelem 11,8 km jen v některých případech, při čemž je nutné velmi pečlivě zvážit možnosti pozorování cíle. Autoři však nevzali v úvahu zásady takticko-operačního použití dělostřeleckých raket naším pravděpodobným nepřítelem a mylně se domnívají, že nepřátelské taktické ZHN budou dlouhodobě setrávat na jednom místě a že je nepřinutí k manévru ani prozrazení citelně projevené naším dělostřeleckým přepadem, o jehož účinnosti osobně velmi pochybuji, zejména u cílů větších rozměrů. Lze snad počítat s tím, že palebné střežení jednou baterií donutí nepřítele pasivně vyčkávat na místě až do příchodu našich tanků? Kromě toho ZHN jsou důkladně chráněny bojovou sestavou nepřítele a mají velmi silné přímé bojové zabezpečení. Nelze tedy počítat s tím, že by naše tanková jednotka zdolala vzdálenost do 10 i více km během 30 minut. To by proti sobě nesměla mít nepřítele! Otázka ničení ZHN nepřítele je však bohužel mnohem složitější a obtížnější, neboť nepřítel si chrání svou hlavní palebnou sílu, provádí svými nosiči na bojišti velmi často manévry, neponechává tedy odpalovací zařízení dlouho na místě a nevyčkává pasivně na své zničení. Domnívám se, že nelze z jednotlivých případů dělat povšechný závěr, jak je tomu v uvedeném článku. Přirozeně nelze podrobněji tuto problematiku rozebrat, neboť z textu není jasné, jaký cíl měli autoři na mysli. Přes to lze souhlasit se snahou využívat pro ničení nepřátelských ZHN i tankových jednotek a dělostřelctva.

*

Zvláštní pozornost si zaslouží i názory autorů na organizaci a použití protitankové zálohy tankové divize. Podle jejich názoru bude tanková divize posilována

protitankovými prostředky armády výjimečně a proto vytvářejí protitankovou zálohu divize v síle jedné až dvou tankových rot, a to prý nejlépe z tanků tankového praporu motostřeleckého pluku. Z článku v podstatě vyplývá, že **motostřelecký pluk tankové divize je podle zkušenosti ze cvičení rozdělován k plnění různých úkolů**, např. k posílení oddílů vojskových raket jedna rota, jedna až dvě roty v pořádkové službě divize, jedna rota připravena jako ZUO a jeden prapor připraven jako vrtulníkový výsadek. Proto autoři doporučují úplné rozdělení pluku a berou mu i tankový prapor nebo aspoň jeho dvě roty s velitelem do protitankové zálohy divize. Není tedy motostřelecký pluk, jeho velitelské orgány i složky zbytečným přívěskem divize? Vždyť podle článku plní jeho součásti různorodé úkoly, v nichž velitel se štábem nejsou v podstatě vůbec využiti. Kdyby tyto zásady měly platit všeobecně, pak by bylo lépe změnit organizační strukturu tankové divize, zrušit motostřelecký pluk a místo něj organizovat zvláštní jednotky pro plnění jednotlivých úkolů. Autoři vůbec nepočítají např. s možným využitím střeleckých rot tankových pluků a vše kladou na bedra motostřeleckého pluku. Domnívám se však, že motostřelecký pluk tankové divize bude v útočném boji plnit řadu důležitých bojových úkolů jako celek. Nelze tedy připustit jeho zbytečné oslabování o jeho hlavní údernou sílu, o tankový prapor, nepočítat vůbec s jeho posílením dělostřelectvem a počítat s jeho dělením a přidělováním. I když přirozeně v některých případech může motostřelecký pluk plnit úkoly, jak uvádějí autoři, přes to nejde udělat z jednoho případu všeobecný závěr. Souhlasím s názorem autorů, že by bylo vhodné mít u tankové divize organicky začleněné prostředky pro vytváření protitankové zálohy. Pokud tomu tak není, bude nutné vytvářet tuto zálohu i z tankových rot nebo z tankového praporu; tuto zálohu nelze však vyčleňovat jen z motostřeleckého pluku, ale i z tankových pluků podle konkrétní situace a plánovaných úkolů. Charakter bojové činnosti tankové divize v hloubce nepřátelské sestavy bude často vyvolávat nutnost změn v určování protitankové zálohy jak pokud jde o její sílu, tak organickou příslušnost.

Nesouhlasím dále s názorem autorů, že **by protitanková záloha divize v síle dvou tankových rot od motostřeleckého pluku měla zabezpečovat čáru rozvinutí pro tankový pluk na směru hlavního úderu**. Tento

úkol bude moci mnohem lépe splnit tankový pluk vlastním předvojem. Pak nedojde k zbytečnému hromadění vojsk s různou velitelskou podřízeností na jedné čáře. Kromě toho bude podstatně zkvalitněna součinnost a tím vytvořeny i lepší předpoklady pro úspěšné zahájení boje tankovým plukem prvního sledu. Zdá se také neúčelné předčasně se zbavovat manévru protitankovou zálohou tím, že bude rozvinuta na čáře zasazení. Vždyť např. nepřítel může skutečně mít k dispozici protipřípravu, pro kterou bude mít při zahájení bojové činnosti tankové divize, podle požadavků autorů, dostatek podkladů. Této protipřípravě pak může využít k úderu před svůj vlastní okraj obrany a velitel divize nebude mít k dispozici žádnou protitankovou zálohu. Je proto účelnější mít divizní protitankovou zálohu za pluky prvního sledu, tedy v hloubce sestavy a uskutečňovat s ní manévry k přehrazení rozhodujících směrů až podle vývoje situace.

V článku je dále uvedeno, že při rozvíjení útočného boje tankovou divizí **bude nepřítel organizovat protizteče v šířce 8 až 10 i více km**. Autoři se rozhodují přehradit alespoň polovinu této šířky protitankovou zálohou v síle dvou tankových rot. Bohužel neuvádějí, proč postačí přehradit jen polovinu šířky pásma, ve kterém nepřítel provádí protizteč. Nezmiňují se, čím přehrazují anebo jak zabezpečují zbytek a ani o součinnosti divizní protitankové zálohy s prvosledovými pluky, s jejich zálohami a s divizním pohyblivým odřadem zatarasovacím. Proto u čtenáře nutně vzniká dojem, že divizní protitanková záloha odráží sama mohutnou nepřátelskou protizteč a přehrazuje jen polovinu pásma protizteče. Pro úplnost je nutno dodat, že podle operačně taktických norem, např. západoněmecké armády, bude na dané šířce 8 — 10 km provádět protizteč asi jedna mechanizovaná nebo tanková brigáda s 54 nebo u tankové brigády dokonce se 108 středními tanky. Tedy poměr sil je při řešení podle textu článku pro naši protitankovou zálohu v síle dvou tankových rot zcela beznadějný. Ve skutečnosti bude naše tanková divize odrážet obdobné protizteče v průběhu bojové činnosti dosti často. Má-li být dosaženo úspěchu, je pak nutné cílevědomě použít jak palebných prostředků a letectva, tak i prvosledových pluků, jejich záloh, divizního pohyblivého odřadu zatarasovacího a přirozeně i divizní protitankové zálohy. Tuto budeme rozvíjet k přehrazení

rozhodujících směrů a vytvářejí hloubku protitankové obrany. Nebudou vzácné případy, že k odrazení protizteče anebo ke zničení tohoto uskupení nepřítele bude zasazen i celý druhosledový pluk zejména k úderu do boku a týlu protiztečného uskupení.

Divizní protitankovou zálohu plánují autoři i na přehrazování mezer po atomovém úderu nepřítele. I když se zdá, že tento úkol bude typický především v obranném boji, neboť manévrový charakter útočného boje umožňuje vlastním vojskům zabránit nepříтели využít účinky jaderného úderu především aktivní bojovou činností. Přes to i s tímto úkolem protitankové zálohy je možno počítat. Autoři počítají s tím, že protitanková divizní záloha bude muset přehrazovat mezeru v důsledku atomového úderu o šířce 4 — 5 km. Tato šířka je také pro ně vodítkem při určování síly protitankové zálohy. Zdá se, že tak veliké mezery budou v průběhu útočného boje vznikat u tankové divize, zejména jejich tanko-

vých pluků zcela výjimečně. K vyřazení živé síly v tancích, v prostoru o průměru 4 km, by musel nepřítel použít nálože o tritolovém ekvivalentu 300 kt. Musel by tedy použít řízené střely typu REDSTONE, kterou může být proveden úder o tritolovém ekvivalentu 350 kt. Dělostřelecké řízené a neřízené střely, kterých bude nepřítel na bojišti především používat, mají nálože o mnohem menším tritolovém ekvivalentu 2, 2,5, 9, 10, 28 a 47 kt. Při použití maximální ráže 47 kt bude živá síla v tancích vyřazována na ploše o průměru menším než 2,6 km. Obdobně také možné tritolové ekvivalenty leteckých jaderných pum, které mohou být použity na prvosledová vojska na bojišti, nepřesahují ráži 47 kt. Proto při vytváření kalkulačních podkladů je nutné vycházet také z reálných možností nepřítele. Například atomové letecké pumy na bojující vojska tankové divize budou na letounech s odpovídajícím předurčením, tedy na stíhačích letounech, např. typu F-84, F-100, F-101 apod.

Násilný přechod vodních překážek v útočné operaci

(VM č. 5/1963)

Podplukovník Zdeněk Šulc

Při organizaci ženíjního zabezpečení násilného přechodu vodních toků klade se velký důraz na rychlou přepravu tanků, především brodovými přepravišti. Je-li řeka hluboká, je nutné uvažovat o zřízení podvodních přepravišť, kde se bez nároků na přepravní prostředky přepravuje bojová technika, přizpůsobená pro pohyb po dně vodního toku.

Jízda tanků pod vodou do hloubky 5 — 7 m je zvlášť důležitá v podmínkách, kdy pěchota se přepravuje z chodu na plovoucích transportérech. Běžné nebo hluboké brodění je poměrně nejrychlejším způsobem přepravy tanků přes vodní překážku a zabezpečení palebné podpory vojsk na předmostí. Použití i nejlepších a nejúnosnějších přepravních prostředků k převozu tanků bude vždy znamenat určité zdržení a tím i odtržení tanků od pěchoty. Rovněž i jiná těžká břemena než tanky budou vyžadovat únosné ženíjní přepravní prostředky, jichž nebude nikdy dostatek a jejichž uvolnění pro další účely bude vítané. Proto je